

Direktiv för omstart av de gemensamma förhandlingarna om trygghet och omställning

LOs styrelse föreslår representantskapet att det ska ske en omstart i de gemensamma förhandlingarna om trygghet och omställning. Processerna kring trygghet och omställning har skapat motsättningar inom LO. Samtidigt är en förutsättning för framgångsrika gemensamma förhandlingar att en bred majoritet av LO-förbunden är beredda att fullt ut delta i de fortsatta förhandlingarna.

Dessa direktiv tillsammans med det interna dokumentet *Gemensamma principer för gemensamma förhandlingar om trygghet och omställning* ska garantera samtliga förbunds insyn, delaktighet och möjlighet att påverka förhandlingarna. Direktiven ska också tydliggöra förhandlingsdelegationens uppdrag.

Bakgrund till förhandlingarna

LO begärde den 6 november 2017 förhandling med Svenskt Näringsliv med yrkanden om tryggare anställningar och förstärkt omställningsförmåga. I förhandlingsframställan framhölls behovet att åtgärda problemet med en alltmer tudelad arbetsmarknad där en växande grupp arbetstagare inte omfattas av en godtagbar trygghet och rimliga utvecklingsmöjligheter i arbetet. Denna tudelning undergräver arbetsmarknadens funktionssätt och försvårar nödvändiga omställningar. I framställan betonade LO vidare behovet av att generellt möta det ökade omställningsbehovet på arbetsmarknaden med en stärkt omställningsförmåga hos arbetstagarna.

LOs styrelse fattade 2015 beslut om gemensamma långsiktiga mål. Målen utgör en övergripande färdriktning för LOs löne- och avtalspolitik och ska möjliggöra mer långsiktiga uppgörelser och större uthållighet i LO-förbundens samordning. De gemensamma förhandlingarna om trygghet och omställning ska ses som ett viktigt steg i förverkligandet av flera av målen som rör allmänna anställningsvillkor och avtalsförsäkringar.

Förutom att stärka löntagarnas ställning på arbetsmarknaden syftar förhandlingarna till att stärka parternas självreglering genom uppbyggnaden av ett sammanhållet regelverk med hög legitimitet och varaktighet över tid. Konkreta politiska ingrepp och förslag i den riktningen hotar för närvarande självregleringen. För att den svenska arbetsmarknadsmodellen ska kunna försvaras och utvecklas krävs kreativa

parter som vågar att ta ansvar och att maktbalansen mellan parterna värnas. Detta trots att parterna på flera av de aktuella områdena har tydligt motsatta intressen och att en omfattande partsreglering måste lösa en rad komplicerade tekniska frågor.

Politiska hot och interna meningsskiljaktigheter

Reglerna om anställningstrygghet, i synnerhet LAS, har länge varit föremål för motsättning mellan de politiska partierna i riksdagen. Vid regeringsbildandet i januari 2019 fick anställningstryggheten förnyad aktualitet. Genom en politisk överenskommelse (januariavtalet) villkorade Centern och Liberalerna det socialdemokratiska regeringsbildandet med en särskild utredningen på arbetsrättens område. Den s.k. Toijerutredningen presenterade sina förslag i juni 2020.

Både tillsättandet av utredningen och utredningens förslag har skapat utmaningar för LO och de gemensamma förhandlingarna. Flertalet av Toijerutredningens förslag är ensidigt till fördel för arbetsgivarna och hotar maktbalansen på svensk arbetsmarknad.

Den 29 mars 2019 begärde PTK förhandling om anställningsskydd och omställning med Svenskt Näringsliv. Under 2019 förde parterna inledande kansliförhandlingar som bland annat resulterade i två arbetsgrupper. LO, PTK och Svenskt Näringsliv enades om en avsiktsförklaring den 19 december 2019. I denna avsiktsförklaring är parterna eniga om att förhandlingarna ska göra uppehåll under avtalsrörelsen och återupptas efter sommaren. Under uppehållet har på parternas uppdrag tre arbetsgrupper tagit fram ett underlag för de fortsatta förhandlingarna.

I avsiktsförklaringen är parterna överens om vilka områden förhandlingarna avser och att de spänner över ett brett område som rör anställningsskyddsregler, omställningssystem och arbetslöshetsförsäkring. Avsikten är att ta ett helhetsgrepp kring de faktorer som i kombination kan skapa trygghet och hög omställningsförmåga på arbetsmarknaden. LOs uppfattning är att en helhetssyn är nödvändig för att finna långsiktigt hållbara lösningar som är bra för både förbundsmedlemmarna och för arbetsmarknadens funktionssätt.

Som framgår av motionerna till representantskapet och diskussioner i offentligheten har det funnits skilda uppfattningarna hos förbunden om hur de gemensamma förhandlingarna om trygghet och omställning hitintills bedrivits. Dessa olika uppfattningar har också skapat motsättningar inom LO. Motsättningarna har både handlat om avtalspolitiska avvägningar och inflytandefrågor kopplade till själva förhandlingsprocessen.

Styrelsens övergripande överväganden

Styrelsen vill betona betydelsen av att finna en gemensam linje med brett stöd för de fortsatta processerna rörande trygghet och omställning. Om de gemensamma förhandlingarna ska kunna bedrivas vidare med framgång krävs att en bred majoritet av förbunden är beredda att delta fullt ut i förhandlingsprocessen.

Då förhandlingarna planeras att återupptas i augusti 2020 är det i en ny ekonomisk, politisk och social kontext. Arbetslösheten ökar kraftigt, genom kollektivavtal har många förbundsmedlemmar varit korttidspermitterade under våren och samhällsekonomiskt råder kris med bland annat fallande BNP. Osäkerheten är stor om hur arbetsmarknaden kommer att utvecklas på kort och lång sikt.

Utmaningarna på arbetsmarknaden och i samhället ställer stora krav på fack och arbetsgivare, men även på politiska partier. Krisen har visat att den svenska arbetsmarknadsmodellen kunnat leverera i en global kris. Nu är det enligt styrelsen viktigt att parterna kan visa fortsatt prov på gemensam problemlösningsförmåga och ansvarstagande på samma sätt som vid tidigare kriser och utmaningar.

I sammanhanget måste betonas att Toijerutredningens förslag inte bara hotar att undergräva anställningsskyddet. Även maktbalansen mellan parterna på arbetsmarknaden kan allvarligt rubbas och på sikt urholka förutsättningarna för den kollektiva självregleringen av arbetsmarknaden – den svenska modellen. Även om Toijerutredningens förslag skulle modifieras i en lagstiftningsprocess finns det en bred riksdagsmajoritet för omfattande försvagningar av anställningsskyddet. I det avseendet står LO och arbetsmarknadens parter inför ett vägval – antingen fördjupas parternas självreglering eller så tar lagstiftaren över det primära ansvaret för arbetsmarknaden.

Problemen med en alltmer tudelad arbetsmarknad med bristande omställningsförmåga som fick LO att 2017 begära gemensamma förhandlingar om trygghet och omställning kvarstår. Corona-krisen har på många sett tydligt illustrerat problemen med otrygga anställningar, tysta varsel och svag omställningskapacitet.

Mot bakgrund av ovanstående anser styrelsen att de gemensamma förhandlingarna inte bör avslutas. De gemensamma förhandlingarna ska drivas vidare genom en omstart. LOs styrelse gör bedömningen att resultatet av förhandlingarna kräver bred uppslutning hos förbunden för att vinna legitimitet. Därför ska förhandlingarna formellt bedrivas ”på annat sätt” med stöd av stadgarnas 16 § mom. 4. På detta sätt skapas möjlighet att föreslå representantskapet att beslut om antagande av uppgörelsen ska ske med kvalificerad majoritet. Förhandlingarna kommer dock också fortsättningsvis att benämnas så som varande gemensamma förhandlingar.

Utgångspunkten är att arbetsmarknadens parter ska återta initiativet från politiken i frågor om trygghet och omställning och för lång tid skydda arbetsmarknaden mot upprepade skadliga politiska ingrepp i berörda regelverk.

Den svenska kollektivavtalsmodellen vilar på en stark partsautonomi och en långtgående självreglering. Samspel mellan lag och avtal ska ge stort utrymme för uppgörelser genom kollektivavtal.

Parternas självreglering ska utvecklas, inte avvecklas. Statens viktiga roll att stödja parternas kollektivavtal och överenskommelser måste också utvecklas - inte minst genom de förslag till stödstrukturer, lagändringar och finansieringar som parterna kan komma att enas kring i ett förhandlingsresultat.

Avtalspolitiska utgångspunkter

En viktig avtalspolitisk utgångspunkt är att eventuella lagändringar till följd av en uppgörelse ska stärka och utveckla parternas utrymme för autonoma uppgörelser samt bidra till att skydda viktiga delar av befintliga förbundsavtal. Den kollektiva självregleringen ska värnas.

Vid sidan av förhandlingsframställan ska representantskapets beslut rörande kongressmotionerna 14.1– 14.4 samt 14.8 vara styrande för förhandlingsdelegationens arbete.

Inflytande

Samtliga ordinarie ledamöter i LOs avtalsråd utgör förhandlingsdelegation under hela förhandlingarna med Svenskt Näringsliv. Det ska säkerställa samtliga förbunds fulla insyn och delaktighet i förhandlingsprocessen. LOs avtalssekreterare leder förhandlingarna.

För att de gemensamma förhandlingarna ska fungera väl krävs en stor intern öppenhet och att betydande tid samt resurser avsätts för kontinuerliga uppdateringar samt strategiska diskussioner i förhandlingsdelegationen. Undergrupper som bistår förhandlingsdelegationens arbete ska inrättas. LOs styrelse ska beredas insyn i hur förhandlingarna fortlöper.

Information

För att de gemensamma förhandlingarna ska fungera väl är informationsutbytet av stor betydelse. Informationsflödena ska möjliggöra delegationens fulla insyn och delaktighet under hela förhandlingarnas förlopp. Informationsflödet är också ett sätt att strukturera förhandlingar som spänner över många olika typer av arbetsmarknadsregleringar. Samtidigt kan förhandlingarna skadas av att information når utanför de förhandlande organisationerna. Informationsutbytet kräver därför en långtgående solidaritet med förhandlingarnas syften.

Förhandlingsresultat

Resultatet av parternas förhandlingar om trygghet och omställning kan komma att innebära betydande förändringar av såväl kollektivavtalsregleringar som krav på ändrad lagstiftning. Det är därför viktigt att samsyn redan tidigt finns kring hur ett förhandlingsresultat ska behandlas. Samtidigt kan behandlingen av förhandlingsresultatet inte fullt ut förutses eftersom det kan vara avhängigt av hur ett avtal mellan centralorganisationerna utformas. Parternas förhandlingsresultat ska utgöra grund för de planerade fortsatta överläggningarna med regeringen och politiska partier. Förhandlingsresultat ska skickas till LOs styrelse med en rekommendation från förhandlingsdelegationen om ett antagande alternativt förkastande. Representantskapet ska med 60 procents majoritet fatta beslut om ett godkännande av förhandlingsuppgörelsen som grund för fortsatta överläggningar med regering och politiska partier.

Överläggningar med regering och politiska partier

LO slog redan i sin förhandlingsframställan fast att en eventuell överenskommelse om trygghet och omställning kommer att kräva statliga stödstrukturer inklusive statliga finansieringslösningar och lagändringar. En grundbult i de gemensamma förhandlingarna är att parterna först enas om vilka typer av eventuella statliga stödstrukturer och lagändringar som gemensamt ska krävas av regeringen. Om ett förhandlingsresultat antas kommer arbete med att genomdriva erforderliga statliga stödstrukturer och lagstiftning sannolikt att återstå. En delegation ska i detta fall utses för det fortsatta arbetet.

Process för antagande av hela uppgörelsen

Resultatet av överläggningarna ska skickas till LOs styrelse med en rekommendation från delegationen om ett antagande alternativt förkastande. Representantskapet ska med 60 procents majoritet fatta beslut om ett godkännande av hela uppgörelsen.

Den av representantskapet antagna uppgörelsen ska skickas till samtliga förbund för beslut i respektive förbundsstyrelse. Förbundens svar ska skyndsamt meddelas LOs styrelse. Eventuella ändringar i enskilt förbunds kollektivavtal kräver alltid att det aktuella förbundet antagit överenskommelsen.

LOs representantskap beslutar:

att de gemensamma förhandlingarna ska drivas vidare genom en omstart

att förhandlingarna formellt fortsättningsvis ska bedrivas ”på annat sätt” med stöd av LOs stadgar 16 § mom. 4.

att fastställa de av LOs styrelse föreslagna direktiven om omstart av förhandlingarna om trygghet och omställning

att uppdra åt LOs styrelse att komplettera direktiven genom att ta fram gemensamma principer för förhandlingarna om trygghet och omställning

att representantskapets beslut rörande kongressmotionerna 14.1–4 samt 14.8 ska vara styrande för avtalsdelegationens arbete.

att uppdra åt LOs styrelse att utse delegation inför eventuella överläggningar med regeringen och politiska partier

att uppdra till LOs styrelse att sammankalla representantskapet då ett förslag om förhandlingsuppgörelse föreligger, i enlighet med dessa direktiv